

**ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Циклова комісія із загальноосвітніх дисциплін
та дисциплін загальної підготовки

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УКРАЇНСЬКА МОВА»**

ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Освітньо-професійний ступінь – *фаховий молодший бакалавр*.

Статус дисципліни – *базовий предмет програми профільної середньої освіти*.

Мова викладання, навчання та оцінювання – *українська*.

Розробники:

ФІНІВ Вікторія Михайлівна – спеціаліст вищої категорії, кандидат філологічних наук.

ОСТАПОВА Людмила Володимирівна – спеціаліст I категорії.

КАСПРИШИН Ірина Василівна – спеціаліст вищої категорії.

Затверджено Педагогічною радою

Фахового коледжу

ЗВО «Університет Короля Данила»

Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

Голова Педагогічної ради

Інна ВАРВАРУК

Схвалено на засіданні циклової комісії

із загальноосвітніх дисциплін

та дисциплін загальної підготовки.

Протокол № 1 від «25» серпня 2022 р.

Голова циклової комісії

Людмила ОСТАПОВА

Івано-Франківськ – 2022

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1–2				
		1	2	3	4
Семестр					
Кількість кредитів ECTS					
Аудиторні навчальні заняття	лекції	–	–	–	–
	практичні	36 (в год.)	36 (в год.)	36 (в год.)	28 (в год.)
Самостійна робота		–	–	–	4
Форма підсумкового контролю		залік	залік	залік	Екзамен (ДПА)

Мета дисципліни: формування компетентного мовця, національно свідомої, інтелектуально розвиненої, духовно багаті мовної особистості, яка вільно володіє виражальними засобами сучасної української літературної мови, її стилями, різновидами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), відзначається готовністю до подальшого навчання, спроможна самостійно визначати цілі самонавчання, самовиховання й саморозвитку та діяльнісно їх реалізовувати.

Відповідно до напрямку профільного навчання (рівень стандарту) визначено такі **завдання** вивчення **навчальної дисципліни** «Українська мова» на першому-другому курсах Фахового коледжу УКД:

- формування усвідомленого ставлення до української мови не тільки як до державної мови, а і як до інтелектуальної, духовної, моральної та культурної цінності;
- усвідомлення потреби знати сучасну українську літературну мову й досконало володіти нею в усіх сферах суспільного життя; готовності до адекватного вибору й отримання професійної освіти;
- розвиток інтелектуально-креативних здібностей студентів, їх інтересу до вивчення української мови й безперервного вдосконалення власного мовлення;
- формування **мовних і лінгвістичних компетенцій** студентів, зокрема:
 - поглиблення знань про мову як багатофункціональну знакову систему й суспільне явище, розуміння основних процесів, що відбуваються в мові, актуалізація лексичної, семантичної, граматичної компетенцій, формування умінь застосовувати набуті знання у роботі з мовним матеріалом, використовувати багатство мови у своєму мовленні;
- формування **мовленнєвих комунікативних компетенцій**, зокрема:
 - оволодіння уміннями сприймати, впізнавати, аналізувати, зіставляти мовні явища й факти, коментувати, оцінювати їх з погляду нормативності, відповідності сфері й ситуації спілкування; розмежовувати варіанти норм і мовленнєві порушення; сприймати мову як мистецьке явище, що має етичну й естетичну цінність;
- формування умінь і навичок вести діалог зі співрозмовниками, дотримуючись правил мовленнєвого етикету; працювати з різними типами текстів;
- оволодіння інтерактивними методами навчання;
- формування **лінгвокультурознавчої компетенції** через розвиток цілісного уявлення про мову як національно-культурний феномен, розуміння національної своєрідності української мовної картини світу, знання констант української національної культури, концептуальних лінгвокультур, виховання поваги до інших етносів, їхніх мов, звичаїв, традицій, культури, історії.

Визначені завдання реалізуються через мовленнєву (комунікативну), мовну, лінгвістичну, соціокультурну, діяльнісну (стратегічну) змістові лінії Державного стандарту з української мови.

Предмет дисципліни: сучасна українська літературна мова, її звуковий і лексичний склад, словотвірна система і граматична будова, правописні й пунктуаційні норми, стилі мовлення.

Вивчення дисципліни «Українська мова» на першому-другому курсах Фахового коледжу УКД має узагальнювальний характер, оскільки в 9-му класі учні завершили вивчення всіх розділів. Саме тому навчальний матеріал згруповано за нормами сучасної української літературної мови, оволодіння якими важливе для кожної освіченої людини. У результаті вивчення дисципліни студент повинен

Знати:

- основні аспекти теорії мови, що є базовими для формування навичок нормативного мовлення, мовленнєвої культури;
- орфоепічні норми як запоруку правильності вимови звуків, словосполучень, граматичних форм слів і безперешкодного сприймання виголошеного тексту;
- акцентуаційні норми, які передбачають правильність наголошування й інтонації;
- орфографічні норми як регулятори правил написання слів;
- лексичні норми, що встановлюють правила слововживання;
- словотвірні норми, які регулюють закономірності появи новотворів за наявними в мові словотвірними моделями;
- морфологічні норми, котрі відповідають за правильне вживання форм слів;
- синтаксичні норми, що усувають порушення побудови словосполучень і речень;
- стилістичні норми, які сприяють відбору мовних елементів відповідно до умов спілкування чи стилю мовлення;
- пунктуаційні норми як репрезентанти нормативного вживання розділових знаків;
- базові засади практичної риторики як мистецтва якісного висловлювання думок з метою переконання та впливу на аудиторію з урахуванням її особливостей.

Уміти:

- дотримуватися сталих мовних норм усної та писемної літературної мови, а також свідомо, невимушено, цілеспрямовано, майстерно вживати мовно-виражальні засоби залежно від мети й обставин спілкування;
- використовувати мовні одиниці усіх рівнів на письмі та в усному мовленні;
- долати труднощі слововжитку та складні випадки українського правопису й пунктуації;
- працювати з текстом як із завершеною смисловою єдністю, з'ясовувати його ознаки й композиційні елементи, визначати й осмислювати тему, головну думку, окреслювати проблематику тощо;
- узагальнювати певний мовний матеріал: групувати, класифікувати, структурувати й систематизувати його;
- створювати короткі, лаконічні й грамотні письмові повідомлення;
- відтворювати прослуханий / прочитаний текст шляхом усного чи письмового переказування (докладний переказ);
- писати вільне есе – прозовий твір невеликого обсягу з вільною композицією, у якому висловлюються особисті міркування з приводу неоднозначного, суперечливого питання і який не претендує на вичерпне висвітлення теми;
- висловлювати власну думку у форматі формального (аргументованого) есе з обов'язковими компонентами: тезою, аргументами (2), прикладами (2), оцінювальними судженнями, висновком/висновками.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
	Українська мова (за професійним спрямуванням)

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА» У ФОРМУВАННІ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

№ з/п	Назва компетентності	Результати навчання
1.	Спілкування державною мовою	бути спроможним засобами української мови успішно взаємодіяти в процесі розв'язання типових для віку життєвих проблем; формувати ціннісне ставлення до мови свого народу; вільно послуговуватися державною мовою в різноманітних життєвих ситуаціях; розуміти україномовні тексти різних жанрів і стилів; залежно від мети спілкування застосовувати відповідні комунікативні стратегії; усно й письмово тлумачити поняття, розповідати, висловлювати думки й почуття, толерантно дискутувати, відстоювати власну позицію.
2.	Інформаційно-комунікаційна компетентність	розуміти навколишнє інформаційне середовище, самостійно шукати, добирати й критично аналізувати необхідну інформацію; трансформувати, зберігати, транслювати її, діючи відповідно до власних цілей і традиційної для суспільства комунікаційної етики.
3.	Математична компетентність	розвивати абстрактне мислення; установлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; чітко формулювати визначення й будувати гіпотези; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); висловлюватися точно, логічно й послідовно.
4.	Інформаційно-цифрова компетентність	діяти за алгоритмом; працювати в різних пошукових системах для отримання потрібної інформації; розпізнавати маніпулятивні технології і протистояти їм; грамотно й безпечно спілкуватися в мережі інтернет.
5.	Соціальна та громадянська компетентності	толерантно відстоювати власну позицію в дискусії; розрізняти маніпулятивні технології, протистояти їм; аргументовано й грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань; уникати дискримінації інших у процесі спілкування; критично оцінювати тексти соціально-політичного змісту.
6.	Загальнокультурна компетентність	усвідомлено сприймати надбання культури як цінність, аналізувати й оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати традиційні для культури українського народу методи самовиховання.

7.	Ініціативність і підприємливість	уміння аналізувати життєву ситуацію з певної позиції; презентувати власні ідеї й ініціативи чітко, грамотно, використовуючи доцільні мовні засоби; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей.
8.	Уміння вчитися впродовж життя	бути здатним і відчувати потребу самостійно здобувати знання й формувати вміння відповідно до поставлених цілей з метою самовдосконалення й самореалізації: визначати мету і цілі власної діяльності й розвитку, планувати й організувати їх, здійснювати задумане, рефлексувати й оцінювати результат; використовувати різноманітні стратегії навчання, джерела інформації; знаходити, аналізувати, систематизувати й узагальнювати одержану інформацію, перетворювати її з однієї знакової системи в іншу; працювати в парі, групі; читати, використовуючи різні види читання (ознайомлювальне, вибіркове, навчальне тощо); постійно поповнювати власний словниковий запас; застосовувати комунікативні стратегії відповідно до мети й ситуації спілкування.

ПОЛІТИКА КУРСУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Фаховому коледжі ЗВО «Університету Короля Данила», студенти зобов'язані виконувати вимоги освітньої програми, графік освітнього процесу й вимоги навчального плану.

Студент, який не відвідував заняття протягом 10 днів і за цей час не повідомив причини відсутності або був відсутнім на заняттях упродовж тридцяти й більше навчальних годин без поважних причин, за поданням директора може бути відрахований з коледжу через порушення навчальної дисципліни.

Окремим студентам, згідно з Положенням про порядок навчання студентів за індивідуальним графіком, може бути надано право навчання за індивідуальним графіком за умови наявності відповідних підстав.

Усі пропущені студентом заняття повинні бути відпрацьовані. Якщо студент/студентка відсутній/відсутня з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки й консультації викладача. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані в установлений термін.

ПОВЕДІНКА В АУДИТОРІЇ

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту Університету, Положення про Фаховий коледж і Положення про систему внутрішнього розпорядку.

1. Студент повинен з'являтися на заняття без запізнь. Про початок і закінчення занять інформує розклад, доступний в електронному чи паперовому вигляді.

2. Студенти заходять в аудиторію тільки після того, як її залишать викладач і група, що мали там попереднє заняття.

3. Студенти повинні бути в аудиторії перед початком заняття, приходити раніше викладача.

4. Перед початком заняття студент має вимкнути звук мобільного телефона й інших пристроїв. Таке міжнародне правило етикету стосується не тільки навчального процесу, а й

будь-яких офіційних заходів. Користуватися гаджетами під час заняття в цілях, що не пов'язані з навчальним процесом чи порушують його, не дозволяється.

5. В аудиторії слід поводитися виховано, стримано, уважно слухати викладача й бути активним учасником навчального процесу.

6. Потрібно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку коледжу, бути толерантними, доброзичливими й виваженими у спілкуванні зі студентами й викладачами.

7. У разі дистанційної форми навчання присутність студента на практичному занятті передбачає обов'язково ввімкнуту камеру, а також активність та уважність.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

На початку вивчення курсу викладач знайомить студентів з основними пунктами Положення про академічну доброчесність, відповідно до якого й здійснюється навчальний процес.

Студент зобов'язаний:

1. Поважати права всіх членів академічної спільноти ЗВО «Університет Короля Данила», Фахового коледжу зокрема.
2. Дотримуватися гендерної, расової, етнокультурної, міжконфесійної та політичної толерантності.
3. Не фальшувати, не підробляти документи, що стосуються навчального процесу.
4. Не списувати, не використовувати шпаргалки й інші підказки під час проміжного чи підсумкового контролю.
5. Поводитися гідно, навчатися сумлінно, бути чесним у міжособистісному спілкуванні.
6. Не пропонувати й не надавати членам академічної спільноти ЗВО «Університет Короля Данила», Фахового коледжу зокрема, неправомірної вигоди, не займатися протекціонізмом.

ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ (СЕМЕСТРОВОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)

Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів відповідно до «Положення про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів» розглядає та вирішує перший проректор або проректор з навчальної роботи на підставі заяви студента або подання директора коледжу.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. **Пояснювально-ілюстративний метод (метод усного викладу матеріалу)** – викладач надає готову інформацію в усній формі, з допомогою підручника, посібника або засобів унаочнення (таблиць, схем, картин, відеороликів, аудіозаписів, презентацій тощо); навчає шляхом демонстрації відповідних способів діяльності (зразків відмінювання, способів складання плану, анотації тощо);
2. **Репродуктивний метод** як відтворення і повторення видів діяльності за завданням викладача (система різноманітних вправ, тренувань, програмовані матеріали тощо); один із методів формування навичок і вмінь;
3. **Метод проблемного викладу матеріалу** – викладач ставить перед студентами проблему й сам показує складний, але доступний шлях її розв'язання. Тоді студент не тільки сприймає, усвідомлює та запам'ятовує готові наукові висновки, а й стежить за логікою доказів і розвитком думки викладача. Проблемний виклад передбачає поступове залучення студентів до прогнозування висновків;
4. **Бесіда як діалогічний метод навчання** (евристична, узагальнювальна, аналітико-синтетична, підготовча, повторювальна, контрольна-корекційна);
5. **Частково-пошуковий метод** наближає студентів до самостійного розв'язання проблеми. Він привчає їх бачити проблему, ставити питання, висловлювати припущення, будувати докази, робити висновки;

6. **Дослідницький метод** використовується для стимулювання творчої діяльності студентів, пропонує формування ними вмінь набувати знання самостійно, досліджувати предмет або явище, робити висновки, а набуте застосовувати у практичній діяльності. Він передбачає процес самостійного творчого пізнання, сприяє формуванню навичок творчої діяльності, створює умови для виникнення пізнавального інтересу, а також потребу в такій діяльності;
7. **Метод спостереження за мовою** – отримання знань на основі самостійного аналізу мовних явищ, у результаті активізації власних розумових сил;
8. **Інтерактивні методи навчання**
- з використанням технічних засобів (комп'ютерних і мультимедійних, мережі Internet) для контролю знань, зберігання й використання навчальних матеріалів: *блог-технологій, технології «вебінар», використання електронних сервісів Google, Prezi (своєрідної живої презентації), відеоматеріалів, анімаційних фрагментів, віртуальних екскурсій* тощо;
 - *метод малих (конкурентних) груп, метод мозкового штурму, дискусія, кейс-метод, метод проєктів, метод мікрофона, метод незакінченого речення, ділова гра, метод дебрифінгу, метод «Ромашка», метод «Прес», метод «Фішбоун», метод кластерів («Кубування»), метод «Карусель», проблемні ситуації* тощо.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Система оцінювання результатів навчання студентів I–II курсів навчальної дисципліни «Українська мова» здійснюється відповідно до Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила». Кожен вид контролю передбачений з урахуванням результатів навчання.

Видами діагностики та контролю знань студентів з навчальної дисципліни є:

Поточний контроль – усне опитування та виконання письмових завдань (тестів), виступи, презентації на практичних заняттях. Оцінювання здійснюється за національною **12-бальною шкалою**.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Української мови» як однієї з дисциплін програми профільної середньої освіти оцінюється як теоретична, так і практична підготовка за 12-бальною національною шкалою відповідно до наступних критеріїв.

Одиниця контролю – усне / письмове висловлювання студентів

Перевірка здатності **говорити** (усно переказувати чи створювати текст) здійснюється індивідуально: викладач пропонує певне завдання і дає студентові час на підготовку.

Перевірка здатності **письмово** переказувати і створювати текст здійснюється фронтально: студентам пропонується переказати прочитаний викладачем (за традиційною методикою або самостійно прочитаний) текст чи інший матеріал для переказу або самостійно написати твір.

Матеріал для контрольного завдання

а) ПЕРЕКАЗ

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що його читає викладач, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал із газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо (кількість слів для переказу 350–450). Тривалість звучання усного переказу – 3-5 хвилин.

б) ТВІР

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору; а також пропоновані для окремих студентів допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання). Обсяг письмового твору – 3-3,5 сторінки.

У монологічному висловлюванні оцінюють його зміст і форму (мовне оформлення). За усне висловлювання (переказ, твір) ставлять одну оцінку – за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід викладача і не підраховуючи помилок, зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

За письмове мовлення виставляють також одну оцінку: на основі підрахунку допущених недоліків за зміст і помилок за мовне оформлення, ураховуючи їх співвідношення.

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			орфографія, пунктуація	лексична, граматична, стилістична
Початковий Бали цього рівня одержують студенти, які не досягають значного успіху за жодним із визначених критеріїв.	1	Студент будує лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна.	15-16 і більше помилок	9-10 помилок
	2	Студент будує лише окремі фрагменти висловлювання; лексика і граматична будова мовлення бідна й одноманітна.	13-14 помилок	
	3	За обсягом робота складає менше половини від норми; висловлювання не є завершеним текстом, хибує на непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика і граматична будова бідні.	11-12 помилок	
Середній На бали цього рівня заслуговують студенти, які будують текст, що за критерієм обсягу, повноти відтворення інформації та зв'язності значною мірою задовольняє норму. Проте за іншими критеріями результати є істотно нижчими.	4	Усне чи письмове висловлювання за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується уже певною завершеністю, зв'язністю. Проте є недоліки за рядом показників (до семи), наприклад: неповнота й поверховість в розкритті теми, порушення послідовності викладу, не розрізняється основна та другорядна інформація, добір слів не завжди вдалий (у разі переказу – не використано авторську лексику).	9-10 помилок	7-8 помилок
	5	За обсягом робота наближається до норми, у цілому є завершеною, тема значною мірою розкрита, але трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, основна думка не проглядається, бракує єдності стилю тощо	7-8 помилок	
	6	За обсягом висловлювання сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але робота характеризується недоліками за кількома показниками (до п'яти): помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий тощо.	5-6 помилок	

<p><u>Достатній</u> На бали цього рівня заслуговують студенти, які досить вправно будують текст за більшістю критеріїв, але за деякими з них ще припускаються недоліків.</p>	7	Студент самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (у разі переказу – з урахуванням виду переказу), вдало добирає лексичні засоби (у разі переказу – використовує авторські засоби виразності, образності мовлення). Проте в роботі є недоліки (до чотирьох), наприклад: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; основна думка не аргументована тощо.	4 помилки	5-6 помилки
	8	Студент самостійно буде достатньо повне (у разі переказу – з урахуванням виду переказу), осмислене, самостійно й у цілому вдало написане висловлювання, проте ще трапляються недоліки за певними показниками (до трьох).	3 помилки	
	9	Студент самостійно буде послідовний, повний, логічно викладений текст (у разі переказу - з урахуванням виду переказу); розкриває тему, висловлює основну думку (у разі переказу - авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (у разі переказу - використовує авторські засоби виразності, образності мовлення); однак припускається окремих недоліків (за двома показниками): здебільшого це відсутність виразної особистісної позиції чи належної її аргументації тощо.	1 + 1 негруба помилка	
<p><u>Високий</u> На бали цього рівня заслуговують студенти, які вправно за змістом і формою будують текст; висловлюють, аргументують власну думку; уміють зіставляти різні погляди на той самий предмет, оцінювати аргументи на їх доказовість, обирати один із них; окрім того, пристосовують висловлювання до особливостей певної мовленнєвої ситуації, комунікативного завдання.</p>	10	Студент самостійно буде послідовний, повний (у разі переказу – з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему; (у разі переказу – зіставляє власну позицію з авторською). Робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, додержанням стильової єдності й виразності тексту, але за одним із критеріїв допущено недолік.	1 помилка	3 помилки
	11	Студент самостійно буде послідовний, повний (у разі переказу – з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання; висловлює власну думку, зіставляє її з думками одногрупників (у разі переказу – ураховує авторську позицію), уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми. Робота в цілому відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.	1 негруба помилка	2 помилки
	12	Студент самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, усвідомлює можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних життєвих проблем. Робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю.	—	1 помилка

Під час виведення єдиної оцінки за письмову роботу до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додають кількість балів за мовне оформлення, а їхня сума ділиться на два. Слід зазначити: якщо частка не є цілим числом, то вона заокруглюється в бік більшого числа.

Одиниця контролю – навчальні роботи

Навчальні роботи (різні види вправ, тестових завдань і диктантів неконтрольного характеру тощо) оцінюються **вимогливіше**, ніж контрольні роботи, адже не вимагають знань значного за обсягом навчального матеріалу.

При оцінюванні навчальних робіт ураховується: ступінь самостійності виконання робіт; етап навчання; обсяг роботи; рівень володіння розумовими операціями: уміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки щодо того чи іншого мовного явища.

«12» балів за виконання навчальних тестових завдань виставляються лише за умови наявності тестів з відкритими завданнями (пояснити вибір відповіді; виправити усі недостовірні варіанти відповіді тощо), при виконанні яких студент не допустив жодної помилки, не робив виправлень у роботі.

Навчальна робота оцінюється «11» балами, якщо студент не допустив помилок, та «10» балами, якщо допустив одну помилку, яку сам виправив у процесі виконання роботи; при виставленні цих оцінок ураховується акуратність запису, підкреслень та інших особливостей оформлення.

«9» балів ставиться тоді, коли студент допустив дві помилки, але виправив їх; якщо робота велика за обсягом (перевищує за кількістю слів обсяг контрольного диктанту), допускаються тричотири виправлення.

Рекомендована кількість слів у словниковому диктанті (поточний контроль) – до 40. Зважаючи на те, що словниковий диктант не є творчою роботою, «11» та «12» балів виставляються лише за умови повного аргументованого пояснення правопису слів (усного або письмового).

Нормативи оцінювання словникового диктанту

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	12 і більше	6	3
2	10-11	7	2+ 1 виправлення
3	8-9	8	1+ 1 виправлення
4	6-7	9	1-2 виправлення
5	4-5	10	—

Примітка. три виправлення в словниковому диктанті вважаються за одну орфографічну помилку.

Одиниця контролю – контрольний текстовий диктант

Однією з форм перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є **контрольний текстовий диктант**.

1. *Перевірці підлягають* уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та словникові слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу. Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

2. *Матеріал для контрольного завдання.* Для контрольного текстового диктанту використовується текст, зміст якого доступний для студентів (180-200 слів).

2. *Матеріал для контрольного завдання.* Для контрольного текстового диктанту використовується текст, зміст якого доступний для студентів (180-200 слів).

Примітка. При визначенні кількості слів у диктанті враховують як самостійні, так і службові

слова.

3. *Одиниця контролю*: текст, записаний студентом із голосу викладача.

4. *Оцінювання*. Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- виправляються, але не враховуються такі орфографічні й пунктуаційні помилки:
 - 1) на правила, що не внесені до Програми;
 - 2) у словах з орфограмами, що не перевіряються правилами;
 - 3) у передачі так званої авторської пунктуації;
- повторювані помилки (помилка у тому ж слові, яке повторюється в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою; однотипні (помилки на те саме правило), але в різних словах, вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі й негрубі помилки; до негрубих, зокрема, належать такі:
 - 1) у винятках з усіх правил;
 - 2) у написанні великої букви в складних власних назвах;
 - 3) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
 - 4) у випадках, коли замість одного знака виправдано поставлений інший;
 - 5) у випадках, що вимагають розрізнення *не, ні* (у сполученнях *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*);
 - 6) у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
- п'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки (але зниження оцінки не повинно призводити до незадовільного оцінювання роботи студента); «12» балів не виставляється за наявності виправлень;
- орфографічні та пунктуаційні помилки на неопрацьовані правила виправляють, але не враховують.

Нормативи оцінювання

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше	7	4
2	13-14	8	3
3	11-12	9	1+1 (негруба)
4	9-10	10	1
5	7-8	11	1 (негруба)
6	5-6	12	—

Одиниця контролю – тестові завдання

Одиницею контролю є вибрані студентом правильні варіанти відповідей, виконання відкритих тестових завдань тощо. Позитивний бал виставляється при правильному виконанні не менше 50% завдань.

«12» балів ставиться, якщо бездоганно виконано всі завдання;

Примітка. «12» балів не ставиться за наявності виправлення.

«11» балів ставиться за наявності одного-двох виправлень або неповної відповіді на 1 питання;

- «10» балів ставиться за наявності трьох виправлень або за умови правильного виконання **не менше як 90% завдань**;
- «9» балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 85% завдань**;
- «8» балів ставиться за умови правильного виконання не менше як $\frac{3}{4}$ усього завдання (**75% завдань**);
- «7» балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 65% завдань**;
- «6» балів ставиться за умови правильного виконання **не менше як 55% завдань**;
- «5» балів – якщо правильно виконано не менше як половину завдань (**50 % завдань**);
- «4» бали ставиться за умови правильного виконання **не менше як 45% завдань**;
- «3» бали ставиться за умови правильного виконання **не менше як 35% завдань**;
- «2» бали ставиться за умови правильного виконання **не менше як 25% завдань**.

При оцінюванні навчальних досягнень студента на практичних заняттях враховується:

- повнота й правильність відповіді;
- ступінь усвідомленості, розуміння аналізованого мовного явища;
- логіка викладу, мовленнєве оформлення відповіді;
- використання додаткової літератури при підготовці до заняття;
- самостійність висновків, висловлення власних думок, їх аргументація.

Фіксація поточного контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» на підставі 12-бальної шкали. У разі відсутності студента на занятті виставляється «н». За результатами поточного контролю у «Журналі» автоматично обчислюється підсумкова оцінка та здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж **трьох наступних тижнів**.

1. Підсумковий (семестровий) контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачами освіти програмних результатів навчання з навчальної дисципліни (освітнього компонента), після завершення вивчення дисципліни.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі виставлення у формі диференційованого заліку (1, 2, 3 семестри) та екзамену (ДПА) у письмовій формі. Він узагальнено відображає знання студент з навчальної дисципліни «Українська мова».

Оцінювання самостійної роботи проводиться як під час поточного, так і під час підсумкового контролю знань. Поточний контроль самостійної роботи передбачає усну відповідь, написання доповіді та виступ, есе, вирішення тестових завдань, виконання індивідуальних завдань тощо.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА»

1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I СЕМЕСТР

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I МОВА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ

ТЕМА 1. Вступ. Лексикографія. Мова як суспільне явище

1. Мова як суспільне явище. Комунікативна, нормативна й інформаційна функції мови. Поняття про лексикографію. Сучасні лексикографічні джерела: словники, довідкова література (зокрема на електронних носіях). Основні типи словників. Енциклопедичні й лінгвістичні словники. Довідкові медіаресурси. Електронний словник. Літературна мова. Її ознаки. Нормативне й ненормативне мовлення. Типи мовних норм.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ

ТЕМА 2. Поняття норми в сучасній українській літературній мові. Орфоепічні норми. Акцентуаційні норми

1. Орфоепічні помилки. Основні правила вимови голосних звуків. Основні правила вимови приголосних звуків. Алфавіт. Співвідношення букв і звуків.
2. Основні правила вимови звукосполучень. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування звуків.
3. Наголос. Склад. Нормативний наголос. Основні правила наголошування слів. Варіативне наголошування слів української мови. Словорозрізнявальна й форморозрізнявальна функція наголосу. Діалектний наголос. Складні випадки наголошування слів. Слова з подвійним наголосом.

ТЕМА 3. Орфографічні норми

1. Орфограма. Орфографічна помилка. Орфографічний словник. Принципи української орфографії (фонетичний, морфологічний, історичний, смисловий). Ненаголошені *e, u, o* в коренях слів (дієслівних зокрема) і суфіксах. Сполучення *йо,ьо*. Правопис префіксів і суфіксів. Спрощення в групах приголосних.
2. Апостроф. Позначення м'якості приголосних на письмі (м'який знак).
3. Чергування *у//в, і//й* як засіб милозвучності. Зміни приголосних при їхньому збігові у процесі словотворення. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис *н* і *nn* у прикметниках і дієприкметниках, *не, ні* з різними частинами мови.
4. Написання слів іншомовного походження. Правопис *и, і, ї, у*. Правило «дев'ятки». Подвоєння літер на позначення приголосних. М'який знак. Апостроф. Складні випадки написання прізвищ і географічних назв.
5. Написання складних слів разом, окремо, з дефісом. Загальні правила правопису складних слів. Правопис складних іменників, прикметників. Сполучні *о, е (є)* у складних словах. Правила графічних скорочень слів. Основні правила переносу з рядка в рядок.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ

ТЕМА 4.

Лексико-стилістичні норми. Функціонування фразеологічних одиниць

1. Лексичне значення слова. Слово і контекст; залежність значення слова від контексту. Лексика української мови за походженням і за вживанням. Лексичні помилки. Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність. Слова власне українські й запозичені. Кальки з інших мов, недоречне вживання українських слів у невластивому їм значенні. Виправдані й небажані запозичення.
2. Стилістичне вживання омонімів різних типів. Лексичні й фразеологічні синоніми й антоніми. Синонімічне багатство української мови.
3. Есе як вид творчої роботи. Види есе. РМ. Написання вільного есе. Структура власного висловлення (теза–аргументи–приклад (з історії або..., із мистецтва)–висновок). Обсяг роботи. Критерії оцінювання.
4. Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів.
5. Основні групи фразеологізмів. Основні джерела походження фразеологізмів. Багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів. Уживання фразеологізмів відповідно до стилістичного забарвлення.

II СЕМЕСТР

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

ГРАМАТИКА. ПУНКТУАЦІЯ. ОСНОВИ РИТОРИКИ–1

ТЕМА 5. Морфологічні норми. Словотвірні норми

1. Морфологічна норма. Морфологічна помилка. Граматичні категорії, граматичні значення і граматичні форми. Основні способи вираження граматичних значень. Морфемна структура слова. Основні способи словотвору української мови. Словотвірні норми.
2. Критерії розрізнення частин мови. Іменник як частина мови. Лексико-граматичні категорії іменника. Власні й загальні назви. Правила вживання великої літери у власних назвах. Лапки у власних назвах.
3. Рід іменників. Іменники чоловічого, жіночого, середнього та спільного роду. Складні випадки узгодження роду іменників типу *кір, дріб, біль, нежить, пил, степ, ступінь, путь* та ін. з іншими частинами мови. Паралельні родові форми іменника. Іменники чоловічого та жіночого роду, що означають назви людей за діяльністю. Фемінітиви. Визначення роду невідмінюваних іменників, аббревіатур. Іменники, що мають лише форму однини чи множини.
4. Поділ іменників на відміни та групи. Складні випадки відмінювання іменників. Закінчення іменників I відміни орудного відмінка. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни родового відмінка. Закінчення іменників кличного відмінка. Паралельні закінчення іменників чоловічого роду-назв істот давального відмінка. Паралельні закінчення іменників знахідного відмінка (назв побутових предметів). Паралельні закінчення іменників місцевого відмінка однини і множини. Закінчення іменників III відміни орудного відмінка. Словозміна іменників IV відміни. Написання та відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Особливості відмінювання прізвищ.
5. Норми відмінювання числівників. Зв'язок числівників з іменниками. Правильне вживання конструкцій на позначення часу. Складні випадки узгодження й відмінювання числівника.
6. Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників. Норми творення ступенів порівняння якісних прикметників. Синонімічні способи вираження різного ступеня ознаки, використання прислівників *дуже, вельми, занадто, мало, вкрай, зовсім, особливо, трохи, децю, злегка* та ін., вживання прикметникових суфіксів і префіксів зі значенням суб'єктивної оцінки (*величезний, манюсінський, тонкуватий, завеликий, старенький, предобрый*). Прикметники, що перейшли в іменники. Творення присвійних і відносних прикметників. Прикметники з основою на *-н-*. Правопис прикметникових суфіксів. Своєрідність займенника як частини мови. Групи займенників. Правопис займенників.
7. Дієслівні незмінні, відмінювані й способові форми. Доконаний і недоконаний вид дієслів. Способи дієслів. Часи дієслів дійсного способу. Поділ дієслів на дієвідміни. Словозміна дієслів I і II дієвідміни. Складні випадки словозміни дієслів *дати, їсти, відповісти, бути* тощо. Паралельні форми вираження наказового способу дієслів 1 і 2 особи множини (*ходімо – ходім, візьміте – візьміть, визначте – визначіть, підтвердьте – підтвердіть*). Складні випадки дієслівного керування в українській мові.
8. Творення, вживання й правопис дієприкметників. Активні й пасивні дієприкметники. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но, -то*.
9. Творення і вживання дієприслівників. Граматичні норми побудови речень з дієприслівниковими зворотами.
10. Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Правопис прислівників і прислівникових сполучень. Ступені порівняння прислівників.
11. Службові частини мови. Особливості вживання деяких прийменників. Синонімія прийменників. Сполучники сурядності й підрядності. Сполучники й однозвучні слова. Правопис прийменників і сполучників. Складні випадки вживання прийменників. Правопис часток з різними частинами мови. Вигук. Правопис вигуків.

ТЕМА 6. Практична риторика–1

1. Риторика як мистецтво, наука й навчальна дисципліна. Роль риторики у професійній діяльності. Відомі оратори минулого. Відомі ритори Київської Русі. Інформаційні жанри. Діалогічні жанри. Оцінювальні жанри. Етикетні жанри.
2. Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації, предмет мовлення, умови вмілого спілкування. Особистість мовця. Риси гарного співрозмовника. Комунікативний стан мовця. Вимоги до мовлення оратора. Аудиторія. Види й цілі слухання. Моделювання аудиторії. Контакт із нею. Стратегія й тактика мовленнєвої поведінки. Комунікативний намір. Мовленнєвий вчинок. Мовленнєва подія.

ІІІ СЕМЕСТР

ТЕМА 7. Синтаксичні й пунктуаційні норми. Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей із синтаксису словосполучення й простого речення

1. Комунікативні ознаки культури мовлення. Спілкування та мовлення. Синтаксична й пунктуаційна правильність мовлення. Складні випадки синтаксичного узгодження. Стили мовлення. Синтаксичні особливості текстів різних стилів.
2. Словосполучення і речення. Сполучення слів, що не є словосполученнями. Синтаксичні норми побудови словосполучень. Типові помилки в будові словосполучень. Класифікація речень.
3. Будова простого речення. Головні члени речення. Засоби вираження різних типів підметів і присудків. Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка. Норми координації підмета з присудком. Тире між підметом і присудком.
4. Другорядні члени речення способи їх вираження. Типи означень та обставин. Синтаксичні функції інфінітива.
5. Стилїстика вживання односкладних речень. Неповні речення, їх типи. Критерії розмежування односкладних і неповних двоскладних речень.

ТЕМА 8. Практична риторика–2

1. Публічний виступ. Види підготовки публічного виступу: систематична підготовка й підготовка до конкретного виступу. Етапи підготовки тексту виступу. Естетика тексту.
2. Написання, редагування й запам'ятання тексту. Текст як одиниця спілкування. Види читання і записування тексту виступу.

ТЕМА 9. Синтаксичні й пунктуаційні норми. Узагальнення й систематизація відомостей із пунктуації простого ускладненого речення

1. Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Синтаксичні норми побудови речень із однорідними членами. Пунктограми в реченнях із однорідними членами, із узагальнювальним словом зокрема.
2. Відокремлені означення різних типів, розділові знаки при них. Прикладка як різновид означення. Відокремлення прикладок.
3. Пунктуаційні правила відокремлення додатків та обставин. Відокремлені уточнювальні члени речення.
4. Стилїстика речень зі вставними й вставленими конструкціями, пунктограми в них. Групи вставних слів за значенням і найуживаніші вставні конструкції. Слова, які завжди є вставними. Слова, які ніколи не бувають вставними.
5. Стилїстика речень зі звертаннями. Розділові знаки в них.

ІV СЕМЕСТР

ТЕМА 10. Синтаксичні й пунктуаційні норми. Узагальнення відомостей із синтаксису й пунктуації складного речення

1. Стилїстика й культура мовлення. Стилїстичні особливості складносурядних речень.
2. Особливості семантики й структури складнопідрядних речень. Сполучники підрядності та сполучні слова. Синоніміка речень з відокремленими поширеними означеннями й

складнопідрядних означальних речень; простих речень з відокремленими поширеними обставинами й складнопідрядних обставинних речень.

3. Стилїстика складнопідрядних речень з кількома підрядними.
4. Безсполучникові складні речення і їх типи. Синоніміка безсполучникових і сполучникових складних речень. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.
5. Тире і двокрапка у складних реченнях.
6. Кома у складному реченні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ. СТИЛІСТИКА. ОСНОВИ РИТОРИКИ–2

ТЕМА 11. Культура мовлення і стилїстика. Лексико-стилїстичні норми

1. Текст. Основні ознаки тексту. Зміст і будова тексту. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення. Класифікація текстів (за типом мовлення, за ресурсом, за організацією та навігацією). Основні види роботи з текстом.
2. Точність, логічність, доречність як ознаки культури мовлення. Стилїстичне забарвлення лексики.
3. Виразність, образність мовлення, засоби їх досягнення. Оцінна лексика. Книжна й розмовна лексика. Стилїстичні особливості різноманітних груп лексичних одиниць (багатозначних слів, омонімів, антонімів, паронімів, синонімів, слів іншомовного походження, застарілої лексики, неологізмів; фразеологізмів).

ТЕМА 12. Способи передачі чужого мовлення. Пунктуаційні норми. Практична риторика–3

1. Способи передачі чужого мовлення. Пряма мова. Цитата як різновид прямої мови. Розділові знаки в реченнях з прямою мовою, в діалозі, при цитатах.
2. Суперечка як вид комунікації. Різновиди суперечок. Правила ведення суперечки. Аргументи й докази. Ефективність мовлення.
3. Полемічні прийоми. Мистецтво відповідати на запитання. Засоби мовного вираження промови. Метафора, метонімія, їхня роль у мовленні. Риторичні фігури (антитеза, градація, повторення, риторичне запитання, звернення, порівняння).

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва тем	Кількість годин				
		всього	аудиторних	лекцій	практичних	самостійних робота
1 семестр						
1.	Вступ. Лексикографія. Мова як суспільне явище.	2	2	-	2	-
2.	Поняття норми в сучасній українській літературній мові. Орфоепічні норми. Акцентуаційні норми.	8	8	-	8	-
3.	Орфографічні норми.	14	14	-	14	-
4.	Лексико-стилїстичні норми. Функціонування фразеологічних одиниць.	12	12	-	12	-
Загальна кількість годин за 1 семестр		36	36	-	36	-
2 семестр						
5.	Морфологічна норми. Словотвірні норми.	30	30	-	30	-
6.	Практична риторика – 1.	6	6	-	6	-
Загальна кількість годин за 2 семестр		36	36	-	6	-

3 семестр						
7.	Синтаксичні й пунктуаційні норми. Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей із синтаксису словосполучення й простого речення.	1 6	1 6	-	16	-
8.	Практична риторика – 2.	4	4	-	4	-
9.	Синтаксичні й пунктуаційні норми. Узагальнення й систематизація відомостей із пунктуації простого ускладненого речення.	1 6	1 6	-	16	-
Загальна кількість годин за 3 семестр		36	36	-	36	-
4 семестр						
10.	Синтаксичні й пунктуаційні норми. Узагальнення відомостей із синтаксису й пунктуації складного речення.	1 6	1 6	-	16	-
11.	Культура мовлення і стилістика. Лексико-стилістичні норми.	6	6	-	6	-
12.	Способи передачі чужого мовлення. Пунктуаційні норми. Практична риторика – 3.	1 0	6	-	6	4
Загальна кількість годин за 4 семестр		32	28	-	28	4
Загальна кількість годин на вивчення дисципліни		140	136	-	136	4

3. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1–2 семестри

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1 семестр		
1.	Комунікативна, нормативна й інформаційна функції мови. Сучасні лексикографічні джерела. Основні типи словників. Норма в сучасній українській літературній мові.	2
2.	Орфоепічні помилки. Основні правила вимови голосних звуків. Основні правила вимови приголосних звуків.	2
3.	Основні правила вимови звукосполучень. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних.	2
4.	Наголос. Основні правила наголошування слів. Варіативне наголошування слів української мови. Смыслорозрізнявальна функція наголосу. Складні випадки наголошування слів.	2
5.	РМ. Контрольний письмовий докладний переказ.	2
6.	Орфографічна помилка. Орфограма. Принципи орфографії. Ненаголошені <i>e, u</i> в коренях слів. Правопис префіксів і суфіксів.	2
7.	Апостроф. Позначення м'якості приголосних на письмі (м'який знак).	2
8.	Чергування <i>y//e, i//й</i> як засіб милозвучності. Зміни приголосних при їхньому збігові у процесі словотворення. Подвоєння приголосних.	2
9.	Написання слів іншомовного походження.	2
10.	Написання складних слів разом, окремо, з дефісом. Загальні правила правопису складних слів. Правопис складних іменників, прикметників.	4
11.	Контрольна робота «Орфоепічні норми. Орфографічні норми».	2

12.	Лексичне значення слова. Лексичні помилки. Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність. Слова власне українські й запозичені. Кальки з інших мов, недоречне вживання українських слів у невластивому їм значенні.	2
13.	Стилістичне вживання омонімів різних типів. Лексичні синоніми й антоніми. Синонімічне багатство української мови.	2
14.	Есе як вид творчої роботи. Види есе. РМ. Написання вільного есе.	2
15.	Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів.	2
16.	Основні групи фразеологізмів. Багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів. Уживання фразеологізмів відповідно до стилістичного забарвлення.	2
17.	Контрольна робота «Лексико-стилістичні норми».	2
Загальна кількість годин за 1 семестр		36
2 семестр		
1.	Морфологічна норма. Морфемна структура слова. Основні способи словотвору української мови. Граматичні категорії, граматичні значення і граматичні форми. Основні способи вираження граматичних значень.	2
2.	Критерії розрізнення частин мови. Іменник як частина мови. Лексико-граматичні категорії іменника. Власні й загальні назви. Правила вживання великої літери у власних назвах.	2
3.	Рід іменників. Іменники чоловічого, жіночого, середнього та спільного роду. Визначення роду невідмінюваних іменників, абrevіатур.	2
4.	Поділ іменників на відміни та групи. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни у родовому відмінку.	2
5.	РМ. Контрольна робота. Формальне (аргументоване) есе.	2
6.	Норми відмінювання числівників. Зв'язок числівників з іменниками. Правильне вживання конструкцій на позначення часу.	2
7.	Норми творення ступенів порівняння якісних прикметників. Творення присвійних і відносних прикметників. Своєрідність займенника як частини мови. Групи займенників.	2
8.	Контрольна робота «Морфологічна норма (іменник, прикметник, числівник, займенник)».	2
9.	Дієслівні незмінні, відмінювані й способові форми. Доконаний і недоконаний вид дієслів. Способи дієслів. Часи дієслів дійсного способу. Поділ дієслів на дієвідміни. Словозміна дієслів I і II дієвідміни.	2
10.	Творення, вживання й правопис дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на <i>-но</i> , <i>-то</i> .	2
11.	Творення і вживання дієприслівників. Граматичні норми побудови речень з дієприслівниковими зворотами.	2
12.	Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Правопис прислівників і прислівникових сполучень.	2
13.	Службові частини мови. Особливості вживання деяких прийменників. Синонімія прийменників. Сполучники сурядності й підрядності. Правопис прийменників і сполучників. Правопис часток з різними частинами мови.	4
14.	Контрольний диктант.	2
15.	Риторика як мистецтво, наука й навчальна дисципліна. Роль риторики у професійній діяльності.	2

16.	Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації, предмет мовлення, умови вмілого спілкування.	2
19.	Контрольна робота «Практична риторика. Морфологічна норма (дієслово, прислівник, службові частини мови)».	2
	Загальна кількість годин за 2 семестр	36

3–4 семестри

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
3 семестр		
1.	Комунікативні ознаки культури мовлення. Синтаксична й пунктуаційна правильність мовлення. Стили мовлення. Синтаксичні особливості текстів різних стилів.	2
2.	Словосполучення і речення. Синтаксичні норми побудови словосполучень.	2
3.	Головні члени речення. Засоби вираження різних типів підметів і присудків. Норми координації підмета з присудком. Тире між підметом і присудком.	4
4.	Другорядні члени речення. Типи означень та обставин. Синтаксичні функції інфінітива.	2
5.	Стилістика вживання односкладних речень. Неповні речення, їх типи. Критерії розмежування односкладних і неповних двоскладних речень.	4
6.	Контрольний переказ із творчим завданням.	2
7.	Публічний виступ. Види підготовки публічного виступу: систематична підготовка й підготовка до конкретного виступу.	2
9.	Написання, редагування й запам'ятання тексту.	2
10.	Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Синтаксичні норми побудови речень із однорідними членами. Пунктограми в реченнях із однорідними членами.	2
11.	Відокремлені означення різних типів, розділові знаки при них.	4
12.	Контрольний твір.	2
13.	Пунктуаційні правила відокремлення додатків та обставин. Відокремлені уточнювальні члени речення.	2
14.	Стилістика речень зі вставними й вставленими конструкціями, пунктограми в них.	2
15.	Стилістика речень зі звертаннями. Розділові знаки в них.	2
15.	Контрольний диктант. Контрольна робота «Узагальнення відомостей з пунктуації простого речення».	2
	Загальна кількість годин за 3 семестр	36
4 семестр		
1.	Стилістика й культура мовлення. Стилістичні особливості складносурядних речень.	2
2.	Особливості семантики й структури складнопідрядних речень. Синоніміка речень з відокремленими поширеними означеннями й складнопідрядних означальних речень; простих речень з відокремленими поширеними обставинами й складнопідрядних обставинних речень.	4
3.	Стилістика складнопідрядних речень з кількома підрядними.	2

4.	Безсполучникові складні речення і їх типи. Синоніміка безсполучникових і сполучникових складних речень.	2
5.	РМ. Контрольна робота. Формальне (аргументоване) есе.	2
6.	Тире і двокрапка у складних реченнях.	2
7.	Кома у складному реченні.	2
8.	Основні ознаки тексту. Зміст і будова тексту. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення. Основні види роботи з текстом.	2
9.	Точність, логічність, доречність як ознаки культури мовлення.	2
10.	Виразність, образність мовлення, засоби їх досягнення.	2
12.	Способи передачі чужого мовлення. Розділові знаки в реченнях з прямою мовою, в діалозі, при цитатах.	2
13.	Суперечка як вид комунікації. Різновиди суперечок.	2
14.	РМ. Контрольна робота. Формальне есе	2
16.	Полемічні прийоми. Мистецтво відповідати на запитання. Контрольний диктант.	2
17.	Контрольна робота «Узагальнення й систематизація найважливіших відомостей із синтаксису, пунктуації, риторики»	2
	Загальна кількість годин за 4 семестр	28

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми	Зміст завдання для самостійної роботи	Кількість годин	Рекомендовані джерела інформації
Тема 1. Особливості мовця. Риси гарного співрозмовника. Вимоги до мовлення оратора. Комунікативний стан мовця.	<u>Опрацювати такі пункти:</u> 1. Знайти й виписати дев'ять правил красномовства Цицерона. 2. Виписати й вивчити основні навички й уміння успішного оратора. 3. Опрацювати підпункт «Етикетні формули в ораторській промові. Важливість дотримання оратором орфоепічних норм». 4. Підготувати пам'ятку «Як стати цікавим співрозмовником?» 5. Підготувати коротке повідомлення на тему «Найвидатніші ритори Київської Русі» 6. Знайти й виписати 5 висловів відомих ораторів минулого. Вибрати один із них, пояснити, як Ви його розумієте.	2	7, 9, 10, 11
Тема 2. Моделювання аудиторії й ситуації мовлення. Контакт з аудиторією.	<u>Опрацювати такі пункти:</u> 1. Закон моделювання аудиторії. 2. Психологічний портрет аудиторії за її основними ознаками (соціально-демографічними, суспільно-психологічними, індивідуально-особистісними). 3. Основні види реакції аудиторії на промовця і предмет промови. 4. Прийоми утримання уваги аудиторії. 5. Поширені помилки ораторів. 6. Культура мовлення оратора. Для чого потрібні скоромовки?	2	7, 9, 10, 11
РАЗОМ СРС		4	

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЗАЛІКУ)

1. Мова як суспільне явище. Комунікативна, нормативна й інформаційна функції мови. Сучасні лексикографічні джерела: словники, довідкова література (зокрема на електронних носіях). Основні типи словників. Енциклопедичні й лінгвістичні словники. Літературна мова. Її ознаки. Нормативне й ненормативне мовлення. Типи мовних норм.

2. Орфоепічні помилки. Основні правила вимови голосних звуків. Основні правила вимови приголосних звуків. Алфавіт. Співвідношення букв і звуків.

3. Основні правила вимови звукосполучень. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування звуків.

4. Наголос. Склад. Нормативний наголос. Основні правила наголошування слів. Варіативне наголошування слів української мови. Словорозрізнявальна й форморозрізнявальна функція наголосу. Діалектний наголос. Складні випадки наголошування слів. Слова з подвійним наголосом.

5. Орфограма. Орфографічна помилка. Орфографічний словник. Принципи української орфографії (фонетичний, морфологічний, історичний, смисловий). Ненаголошені *e, u, o* в коренях слів (дієслівних зокрема) і суфіксах. Сполучення *йo, ьo*. Правопис префіксів і суфіксів. Спрощення в групах приголосних.

6. Апостроф. Позначення м'якості приголосних на письмі (м'який знак).

7. Чергування *y//e, i//й* як засіб милозвучності. Зміни приголосних при їхньому збігові у процесі словотворення. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис *n* і *nn* у прикметниках і дієприкметниках, *ne, ni* з різними частинами мови.

8. Написання слів іншомовного походження. Правопис *u, i, ї, y*. Правило «дев'ятки». Подвоєння літер на позначення приголосних. М'який знак. Апостроф. Складні випадки написання прізвищ і географічних назв.

9. Написання складних слів разом, окремо, з дефісом. Загальні правила правопису складних слів. Правопис складних іменників, прикметників. Сполучні *o, e (e)* у складних словах. Правила графічних скорочень слів. Основні правила переносу з рядка в рядок.

10. Лексичне значення слова. Слово і контекст; залежність значення слова від контексту. Лексика української мови за походженням і за вживанням. Лексичні помилки. Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність. Слова власне українські й запозичені. Кальки з інших мов, недоречне вживання українських слів у невластивому їм значенні. виправдані й небажані запозичення.

11. Стилiстичне вживання омонiмiв рiзних типiв. Лексичнi й фразеологiчнi синонiми й антонiми. Синонiмiчне багатство української мови.

12. Есе як вид творчої роботи. Види есе. РМ. Написання вільного есе. Структура власного висловлення (теза–аргументи–приклад (з історії або..., із мистецтва)–висновок). Обсяг роботи. Критерії оцінювання.

13. Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів.

14. Основні групи фразеологізмів. Основні джерела походження фразеологізмів. Багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів. Уживання фразеологізмів відповідно до стилістичного забарвлення.

15. Морфологічна норма. Морфологічна помилка. Граматичні категорії, граматичні значення і граматичні форми. Основні способи вираження граматичних значень. Морфемна структура слова. Основні способи словотвору української мови. Словотвірні норми.

16. Критерії розрізнення частин мови. Іменник як частина мови. Лексико-граматичні категорії іменника. Власні й загальні назви. Правила вживання великої літери у власних назвах. Лапки у власних назвах.

17. Рід іменників. Іменники чоловічого, жіночого, середнього та спільного роду. Складні випадки узгодження роду іменників з іншими частинами мови. Паралельні родові форми іменника. Іменники чоловічого та жіночого роду, що означають назви людей за діяльністю. Фемінітиви. Визначення роду невідмінюваних іменників, абревіатур. Іменники, що мають лише форму однини чи множини.

18. Поділ іменників на відміни та групи. Складні випадки відмінювання іменників. Закінчення іменників I відміни орудного відмінка. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни родового відмінка. Закінчення іменників кличного відмінка. Паралельні закінчення іменників чоловічого роду-назв істот давального відмінка. Паралельні закінчення іменників знахідного відмінка (назв побутових предметів). Паралельні закінчення іменників місцевого відмінка однини і множини. Закінчення іменників III відміни орудного відмінка. Словозміна іменників IV відміни. Написання та відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Особливості відмінювання прізвищ.

19. Норми відмінювання числівників. Зв'язок числівників з іменниками. Правильне вживання конструкцій на позначення часу. Складні випадки узгодження й відмінювання числівника.

20. Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників. Норми творення ступенів порівняння якісних прикметників. Синонімічні способи вираження різного ступеня ознаки, використання прислівників, вживання прикметникових суфіксів і префіксів зі значенням суб'єктивної оцінки. Прикметники, що перейшли в іменники. Творення присвійних і відносних прикметників. Прикметники з основою на *-н-*. Правопис прикметникових суфіксів. Своєрідність займенника як частини мови. Групи займенників. Правопис займенників.

21. Дієслівні незмінні, відмінювані й способові форми. Доконаний і недоконаний вид дієслів. Способи дієслів. Часи дієслів дійсного способу. Поділ дієслів на дієвідміни. Словозміна дієслів I і II дієвідміни. Складні випадки словозміни дієслів *дати, їсти, відповісти, бути* тощо. Паралельні форми вираження наказового способу дієслів 1 і 2 особи множини. Складні випадки дієслівного керування в українській мові.

22. Творення, вживання й правопис дієприкметників. Активні й пасивні дієприкметники. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но, -то*.

23. Творення і вживання дієприслівників. Граматичні норми побудови речень з дієприслівниковими зворотами.

24. Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Правопис прислівників і прислівникових сполучень. Ступені порівняння прислівників.

25. Службові частини мови. Особливості вживання деяких прийменників. Синонімія прийменників. Сполучники сурядності й підрядності. Сполучники й однозвучні слова. Правопис прийменників і сполучників. Складні випадки вживання прийменників. Правопис часток з різними частинами мови. Вигук. Правопис вигуків.

26. Риторика як мистецтво, наука й навчальна дисципліна. Роль риторики у професійній діяльності. Діалогічні жанри. Оцінювальні жанри. Етикетні жанри.

27. Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації, предмет мовлення, умови вмілого спілкування. Вимоги до мовлення оратора. Аудиторія. Моделювання аудиторії.

28. Комунікативні ознаки культури мовлення. Спілкування та мовлення. Синтаксична й пунктуаційна правильність мовлення. Складні випадки синтаксичного узгодження. Стилі мовлення. Синтаксичні особливості текстів різних стилів.

29. Словосполучення і речення. Сполучення слів, що не є словосполученнями. Синтаксичні норми побудови словосполучень. Типові помилки в будові словосполучень. Класифікація речень.

30. Будова простого речення. Головні члени речення. Засоби вираження різних типів підметів і присудків. Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка. Норми координації підмета з присудком. Тире між підметом і присудком.

31. Другорядні члени речення способи їх вираження. Типи означень та обставин. Синтаксичні функції інфінітива.

32. Стилїстика вживання односкладних речень. Неповні речення, їх типи. Критерії розмежування односкладних і неповних двоскладних речень.

33. Текст. Естетика тексту. Текст як одиниця спілкування. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення. Класифікація текстів (за типом мовлення, за ресурсом, за організацією та навігацією). Основні види роботи з текстом. Види читання і записування тексту виступу.

34. Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Синтаксичні норми побудови речень із однорідними членами. Пунктограми в реченнях із однорідними членами, із узагальнювальним словом зокрема.

35. Відокремлені означення різних типів, розділові знаки при них. Прикладка як різновид означення. Відокремлення прикладок.

36. Пунктуаційні правила відокремлення додатків та обставин. Відокремлені уточнювальні члени речення.

37. Стилїстика речень зі вставними й вставленими конструкціями, пунктограми в них. Групи вставних слів за значенням і найуживаніші вставні конструкції. Слова, які завжди є вставними. Слова, які ніколи не бувають вставними.

38. Стилїстика речень зі звертаннями. Розділові знаки в них.

39. Стилїстика й культура мовлення. Стилїстичні особливості складносурядних речень.

40. Особливості семантики й структури складнопідрядних речень. Сполучники підрядності та сполучні слова. Синоніміка речень з відокремленими поширеними означеннями й складнопідрядних означальних речень; простих речень з відокремленими поширеними обставинами й складнопідрядних обставинних речень.

41. Стилїстика складнопідрядних речень з кількома підрядними.

42. Безсполучникові складні речення і їх типи. Синоніміка безсполучникових і сполучникових складних речень. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

43. Тире і двокрапка у складних реченнях.

44. Кома у складному реченні.

45. Виразність, образність мовлення, засоби їх досягнення. Оцінна лексика. Книжна й розмовна лексика. Стилїстичні особливості різноманітних груп лексичних одиниць (багатозначних слів, омонімів, антонімів, паронімів, синонімів, слів іншомовного походження, застарілої лексики, неологізмів; фразеологізмів).

46. Способи передачі чужого мовлення. Пряма мова. Цитата як різновид прямої мови. Розділові знаки в реченнях з прямою мовою, в діалозі, при цитатах.

47. Полемічні прийоми. Мистецтво відповідати на запитання. Засоби мовного вираження промови. Метафора, метонімія, їхня роль у мовленні. Риторичні фігури (антитеза, градація, повторення, риторичне запитання, звернення, порівняння).

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Авраменко О. М. Блажко М. Б. ЗНО 2020. Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі : І ч. / Олександр Авраменко, Марія Блажко. Київ : Грамота, 2019. 496 с. (наявний у бібліотеці ЗВО УКД)

2. Авраменко О. М. Блажко М. Б. ЗНО 2021. Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі : І ч. / Олександр Авраменко, Марія Блажко. Київ : Грамота, 2020. 496 с. <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/11-klas-ukrajinskaliteratura-kovalenko-2019.pdf>

3. Авраменко О. Українська мова : правопис у таблицях, тестові завдання : навч. посібн. для підготовки до ДПА та ЗНО : 3-т видання, доповнене / Олександр Авраменко, Оксана Тищенко. Київ : КНИГОЛАВ, 2020. 200 с.

4. Авраменко О. Українська мова : рівень стандарту : підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. Київ : Грамота, 2018. 208 с. : іл.

<https://pidruchnyk.com.ua/1168-ukrainska-mova-10-klas-avramenko.html>

5. Авраменко О. Українська мова : рівень стандарту : підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. Київ : Грамота, 2019. 208 с. : іл.

<https://pidruchnyk.com.ua/1239-ukrainska-mova-11-klas-avramenko.html>

6. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : навч. посібник / О. Сербенська, М. Білоус, Х. Дацишин та ін. / за заг. ред. О. Сербенської. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 258 с. (наявний у бібліотеці ЗВО УКД).

7. Єгорова Т. Д. Практичний курс української мови : 2-ге вид. випр. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 160 с. (наявний у бібліотеці ЗВО УКД).

8. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного Київ : Либідь, 2013. 360 с. (наявний у бібліотеці ЗВО УКД).

9. Токарська А. С. Ділове мовлення юристів у схемах і текстах : навчальний посібник. Київ. Центр навчальної літератури, 2005. 272 с. (наявний у бібліотеці ЗВО УКД).

10. Токарська А. С., Кочан І. М. Культура фахового мовлення правника. Львів : Світ, 2003. 312 с. (наявний у бібліотеці ЗВО УКД).

*** - більшість вказаних підручників наявна в університетській бібліотеці**